

Routekaart *Kwaliteitskader*

Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten

Expertgroep Kwaliteitskader:

Marieke Blanken, Caroline Mobach, Trijntje Kootstra, Katrien de Vaan en Els van der Weele

Geweld Hoort Nergens Thuis is een nationaal meerjarenprogramma
in opdracht van de ministeries van VWS en JenV en de VNG

Inhoud

Inleiding

Kwaliteitskader “Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten”

- Waarom een kwaliteitskader
- Resultaten

Routekaart

Fasering

FASE 1 Voorbereiding en oriëntatie

(Zie [Bijlage 1](#))

FASE 2 Uitvoering zelfscan

FASE 3 Analyse en presentatie van de resultaten

(Zie [Bijlage 2](#), [Bijlage 3](#) en [Bijlage 4](#))

FASE 4 Opstellen en vaststellen verbeterplan(nen)

(Zie [Bijlage 5](#))

FASE 5 Uitvoering, monitoring en borging verbeterplan(nen) aan de hand van PDCA-cyclus (Plan Do Check Act)

(Meer informatie over de PDCA-cyclus vind je [hier](#))

Een praktisch hulpmiddel bij de routekaart is de Zelfscan werken aan veiligheid voor lokale (wijk-)teams en gemeenten, die is te downloaden op de programmawebsite GHNT.

<https://vng.nl/artikelen/tools-programma-ghnt#zelfscan>

Bijlage 1 Startbijeenkomst

Bijlage 2 Vragen over de ervaringen van deelnemers bij het invullen van de zelfscan

Bijlage 3 Follow-up bijeenkomst

Bijlage 4 Format rapportage bevindingen zelfscan

Bijlage 5 Resultaten Zelfscan

Bijlage 6 Begrippenkader

Inleiding

Voor je ligt een routekaart voor het gebruik en de toepassing van het Kwaliteitskader “Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten” (VNG, december 2019). Deze routekaart laat zien op welke wijze je als beleidsmedewerker of als projectleider het regionale of lokale proces kan doorlopen en wat daarvoor nodig is. Dit document kun je op elk moment gebruiken voor informatie, toelichting op de stukken en voor het gebruik van presentaties, formats en checklists.

Kwaliteitskader “Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten”

Waarom een kwaliteitskader

Krachtige lokale (wijk)teams vormen een essentiële randvoorwaarde voor een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit is aanleiding geweest om het “Kwaliteitskader Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten” op te stellen. Dit Kwaliteitskader heeft als doel gemeenten te ondersteunen in het inrichten en versterken van hun lokale (wijk)teams, zodat deze:

- huiselijk geweld en kindermishandeling eerder en beter in beeld kunnen krijgen,
- het bespreekbaar kunnen maken,
- gepaste zorg- en/of hulpverlening kunnen inzetten en
- regie kunnen voeren.

Het Kwaliteitskader geeft inzicht in waar een lokaal (wijk)team aan moet voldoen om de gestelde doelen te realiseren. Hiervoor is een vragenlijst ontwikkeld, genaamd de zelfscan. De bijbehorende zelfscan kan door een gemeente, in samenwerking met partners, worden gebruikt om een duidelijk beeld te krijgen in hoeverre de inrichting van hun lokale (wijk)teams voldoende is voor een effectieve signalering en aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Resultaten

Op basis van de resultaten van de zelfscan kan de gemeente bepalen of, en zo ja op welke onderdelen, lokale (wijk)teams versterkt moeten worden. Het Kwaliteitskader richt zich daarmee op de opdrachtgevende verantwoordelijkheid van gemeenten naar lokale (wijk)teams en de regierol die gemeenten hebben. Dit zorgt ervoor dat de gemeenten de kwaliteit van de aanpak van onveiligheid in gezinnen en huishoudens op een voldoende niveau kunnen borgen. De uitkomsten van de zelfscan worden idealiter uitgewerkt in een lokaal en/of regionaal plan van aanpak, waarbij stapsgewijs toegewerkt wordt naar het gewenste resultaat. Hiervoor is tijd nodig en er dient te zijn voorzien in de noodzakelijke randvoorwaarden.

Routekaart

Het Kwaliteitskader en de daarbij horende zelfscan zijn nadrukkelijk instrumenten om gezamenlijk (regionaal en lokaal) het gesprek te voeren en met elkaar te bepalen waar je staat als gemeente en regio en wat er nodig is om verder te ontwikkelen en te verbeteren. Het advies is om de stappen als beleidsmedewerker of als medewerker van het lokale (wijk)team niet alleen te doorlopen. Een sterke lokale aanpak staat of valt met een stevige en effectieve regionale aanpak. Zowel de uitvoering als de uitkomsten van de lokale zelfscans zouden zowel regionaal als lokaal uitgevoerd en geborgd moeten worden. Vandaar ook het advies om als regio gezamenlijk aan de slag te gaan met het Kwaliteitskader en de zelfscan. Op deze manier kun je er met elkaar in slagen om tot sterke lokale (wijk)teams te komen, ondersteund door een stevige en effectieve regionale (verbeter)aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

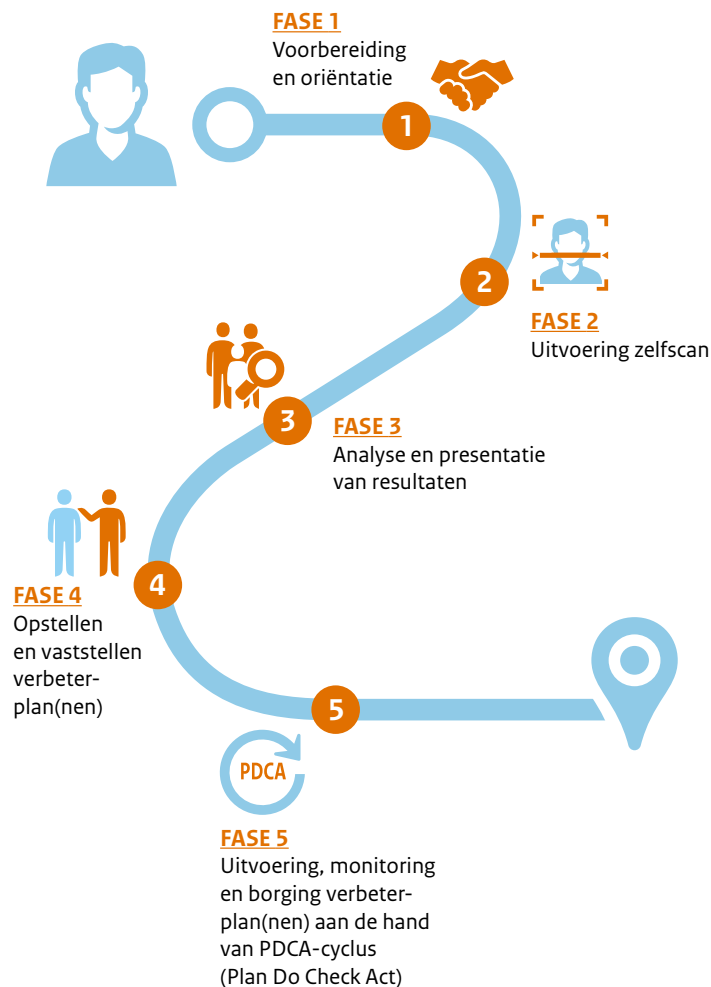
Fasering

De routekaart is opgebouwd uit verschillende fases:

- Fase 1** Voorbereiding en oriëntatie
- Fase 2** Uitvoering zelfscan
- Fase 3** Analyse en presentatie van resultaten
- Fase 4** Opstellen en vaststellen verbeterplan(nen)
- Fase 5** Uitvoering, monitoring en borging verbeterplan(nen) aan de hand van PDCA-cyclus (Plan Do Check Act)

Elke fase is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- **Context**
- **Stappen** in de betreffende fase
- **Betrekken van partners** op verschillende niveaus (bestuurlijk, beleidsmatig en uitvoerend)
- **Beslismomenten**
- **Tools** die gebruikt kunnen worden in de verschillende fases om de stappen uit te voeren. Deze tools verwijzen naar presentaties, formats en documenten die informierend, ondersteunend en adviserend van aard kunnen zijn.

FASE 01 VOORBEREIDING EN ORIËNTATIE

Context

In een aantal gemeenten zijn de lokale (wijk)teams (nog) niet voldoende toegerust op de rollen, taken en verantwoordelijkheden in het kader van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Een van de redenen hiervoor is dat lang niet alle gemeenten voldoende zicht hebben op de kwaliteitsvereisten die zij moeten en kunnen stellen aan de lokale (wijk)teams om de cirkel van geweld in gezinnen en huishoudens te doorbreken. Ook spreekt het nog niet voor zich hoe die kwaliteitsvereisten te vertalen zijn naar keuzes vanuit de opdrachtgevende- en regierol van gemeenten en wat daarvoor moet worden ingericht. Om gemeenten in staat te stellen te bepalen of hun lokale (wijk)teams voldoende zijn ingericht om te komen tot een effectieve signalering en aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling en te bepalen waar dit versterking behoeft, heeft de VNG, ondersteund door het programma “Geweld Hoort Nergens Thuis” (hierna: GHNT), het Kwaliteitskader “Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten” ontwikkeld. Als hulpmiddel bij het gebruik van het Kwaliteitskader is een zelfscan ontwikkeld aan de hand waarvan gemeenten in samenwerking met partners vast kunnen stellen waar zij staan ten opzichte van de vastgestelde kwaliteitsstandaarden.

Regionaal en/of lokaal, kan het zijn dat het (streven naar het) voldoen aan het Kwaliteitskader (en/of de zelfscan) beschreven is in de regiovisie GHNT en/of de lokale visie.

Stappen

- **Onderschrijven** dat de versterking van de lokale (wijk)teams bijdraagt aan het eerder in beeld krijgen van huiselijk geweld en kindermishandeling en het duurzaam stoppen van geweld. Het Kwaliteitskader “Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten” bevat de kwaliteitsstandaarden waaraan de lokale (wijk)teams moeten voldoen.
- **Bepalen** of het gebruik van het Kwaliteitskader en de toepassing van de zelfscan beschreven is in de regio- of lokale visie en deze hier mogelijk in opnemen.
- **Draagvlak creëren** en organiseren op bestuurlijk-, beleidsmatig-, management- en uitvoerend niveau bij gemeenten en lokale teams en de partners die betrokken zijn bij (de versterking van- en de samenwerking met) lokale teams.
- **Bereid** de uitvoering van de zelfscan regionaal voor. Regionale voorbereiding, analyse en borging op de lokale uitvoering van de zelfscan heeft de voorkeur.
- **Stel vast** of je de zelfscan inzet voor de eerste nulmeting, een evaluatie of een toetsingsmoment.
- Een globale **planning maken** voor het hele traject

Betrekken van partners

Een gemeente kan nooit alleen werken aan de verbetering van de veiligheid. Daarvoor is namelijk het volgende nodig: samenspraak, samenwerking en een gedeelde opdracht, visie en uitvoering van de route van het Kwaliteitskader “Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten”. Zowel in de regio; gemeenten gezamenlijk, als integraal; binnen gemeenten en met de lokale en regionale partners.

Denk bijvoorbeeld aan de verschillende gemeentelijke domeinen zoals Jeugd, Wmo, Werk, Inkomen & Participatie, Gezondheidszorg, Onderwijs, Leerplicht en Openbare Orde & Veiligheid (OOV), op verschillende niveaus: beleid, management en bestuurlijk.

Datzelfde geldt voor de lokale teams op de verschillende niveaus: uitvoerend, beleid, management en bestuurlijk.

Denk naast lokale partners aan het betrekken van Veilig Thuis. Zij is een belangrijke partner als het gaat om samenwerking aan veiligheid, overdracht en expertise.

Ook andere regionale partners kunnen een belangrijke rol spelen. Afhankelijk van de regionale en lokale inrichting en afspraken.

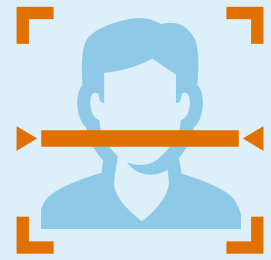
Beslismomenten

- **Vaststellen** inzet kwaliteitskader en doel (nulmeting, evaluatie, etc.).
- **Vaststellen** wat regionaal en lokaal wordt gedaan met de uitkomsten.
- **Beslissen** welke partijen de zelfscan gaan invullen.
- **Formuleren** van een opdracht die de stappen rondom het Kwaliteitskader “Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten” ondersteunt en stuurt.
- **Presentatie** met uitleg over het versterken van de lokale (wijk)teams, het Kwaliteitskader “Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten” en hoe je dit kunt inzetten voor het doel huiselijk geweld en kindermishandeling eerder te signaleren en duurzaam te stoppen.
- **Begrippenkader** met eenduidige invulling van een aantal kernbegrippen ([zie bijlage 6](#)).

Tools

- **Presentatie** met uitleg over het versterken van de lokale (wijk)teams, het Kwaliteitskader “Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten” en hoe je dit kunt inzetten voor het doel huiselijk geweld en kindermishandeling eerder te signaleren en duurzaam te stoppen.
- **Begrippenkader** met eenduidige invulling van een aantal kernbegrippen ([zie bijlage 6](#)).

FASE 02 UITVOERING ZELFSCAN

Context

Wanneer je als gemeente voor de eerste keer de zelfscan uitvoert is het zinvol om vooraf stil te staan bij de volgende punten:

- Bestudeer van tevoren de structuur en inhoudelijke vragen van de zelfscan. De zelfscan sluit aan bij de opbouw van het Kwaliteitskader “Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten” en volgt de 10 kwaliteitsstandaarden.
- De vraagstelling in de zelfscan biedt nauwelijks mogelijkheden om te nuanceren in antwoorden voor verschillende groepen. Hier is bewust voor gekozen om op die manier jezelf te dwingen een keuze te maken en niet al in het beantwoorden van de vragen te veel de nuance op te zoeken. Een andere reden is dat je daarmee de resultaten van de zelfscan binnen je eigen gemeente en tussen gemeenten kunt vergelijken met behulp van het diagram (spinnenweb) in de Excelversie. Het is dus ‘op orde of niet op orde’. Denk bijvoorbeeld aan verschillen in expertise en/of vaardigheden tussen jeugdprofessionals en Wmo-professionals werkzaam in de uitvoering.

Tip: noteer afzonderlijk dit soort nuanceringen voor jezelf zodat de nuancering niet verloren gaat!

- Er zijn gemeenten die kiezen voor het maken van een eigen variant van de zelfscan of het toevoegen van extra regionale vragen. Denk aan een opsplitsing van vragen die gericht zijn op beleidsadviseurs en vragen gericht op de uitvoering. Ook zijn er gemeenten die sommige vragen niet opnemen in de zelfscan. Het risico van een eigen variant is dat niet alle onderwerpen uit de kwaliteitsstandaarden aan bod komen en de opbrengsten van de zelfscans niet meer vergelijkbaar zijn. Als je de zelfscan ook wilt gebruiken om op regionaal niveau tussen gemeenten de opbrengsten gezamenlijk te analyseren, dan is het advies om de huidige versie van de zelfscan te gebruiken. Mocht je toch iets veranderen aan de zelfscan, doe dit dan voor alle regio's.
- Het invullen van de zelfscan is niet alleen een kwestie van het invullen van realistische informatie, maar ook de bereidheid tot zelfreflectie en zelfkritisch onderzoek. Als je de zelfscan ‘zelf’ uitvoert: hoe moet de groep dan zijn samengesteld zodat de feiten ook echt op tafel komen? En hoe creëer je daarvoor de benodigde veilige sfeer?

Tip: maak gebruik van een onafhankelijk gespreksleider die kan doorvragen en voor veiligheid zorgt.

- Wees je ervan bewust dat de zelfscan een hulpmiddel is om te werken aan verbeteringen (PDCA-cyclus doorlopen) met als doel het realiseren van krachtige lokale teams.
- Neem voldoende tijd voor het uitvoeren van de zelfscan. Organiseer zo nodig meerdere bijeenkomsten. Het gesprek over de ervaringen en zienswijze van alle betrokkenen is minstens zo waardevol als de resultaten van het invullen van de zelfscan.
- Bepaal ook hoeveel deelnemers bij het invullen nodig zijn om een redelijk compleet en representatief beeld te verkrijgen. Nodig een vertegenwoordiging uit van een bepaald beleid binnen het sociaal domein (Jeugd, Wmo, Participatie, leerplicht, OOV) en denk aan deelname van verschillende ‘bloedgroepen’ vertegenwoordigd in het lokale team (bijvoorbeeld jeugd- en Wmo-professionals, ambtenaar openbare orde en veiligheid (OOV), gedragswetenschappers, teamleiders/coördinatoren, maatschappelijk werkers, schuldhulpverleners e.d.), Veilig Thuis en Gecertificeerde Instelling(en).

Vul je de zelfscan voor de tweede keer in, benut dan de ervaringen met het invullen van de eerste keer:

- Wat werkte goed?
- Wat werkte minder goed?
- Welke aanpassingen vraagt dit in het proces? (achtergrond deelnemers, tijdsinvestering, regionale aanpak e.d.).

Stappen

- Opstellen uitnodiging voor startbijeenkomst voor deelnemers. Overweeg om de startbijeenkomst te laten openen door een bestuurder;
- Uitvoering van startbijeenkomst met als programmaonderdelen: toelichting op belang versterken lokale teams, het Kwaliteitskader, de zelfscan en desgewenst zetten van de eerste stappen om alvast aan de slag te gaan met het invullen van de zelfscan. Anticipeer tijdens deze startbijeenkomst op de vervolgstappen in fase 3. Schets een overzicht en planning van deze vervolgstappen;
- Bied tijdens de startbijeenkomst (ruim) gelegenheid voor het stellen van vragen en verhelderen van onduidelijkheden. Maak eventueel een FAQ die steeds kan worden aangevuld;
- Overweeg om een regionale helpdeskfunctie beschikbaar te stellen voor gemeenten die zij kunnen benutten bij het 'eigen' proces van verder invullen van de zelfscan. Daarmee ontstaat een regionaal beeld van het verloop van het proces en weten gemeenten zich ondersteund.

Betrekken van partners

In de voorbereidingsfase (1) is stilgestaan bij het betrekken van partners bij het invullen van de zelfscan. De meerwaarde is dat het onderlinge gesprek veel informatie oplevert en daarmee al waardevol is op zichzelf. De lacunes, onduidelijke afspraken, begripsverwarring, verwachtingen e.d. komen op tafel en dat levert goede input op voor noodzakelijke verbeteringen. Denk hier bijvoorbeeld aan:

- Integrale groep beleidsadviseurs en uitvoerend professionals gemeenten (jeugd, Wmo, Participatie, Veiligheid),
- Lokale uitvoeringsorganisaties,
- Veilig Thuis,
- Gecertificeerde Instellingen.

Beslismomenten

Het kan natuurlijk dat de startbijeenkomst aanleiding geeft om de vervolgstappen aan te passen. Hierbij kun je denken aan een extra gesprek of 'informanten' raadplegen, het maken van een agenda voor de volgende bijeenkomst e.d.

Tools

- **Zelfscan** EXCEL-versie (met 'spinnenweb')
- **Begrippenkader** met eenduidige invulling van een aantal kernbegrippen ([zie bijlage 6](#))
- **Presentatie** ten behoeve van uitvoeren zelfscan
- **Programma** bijeenkomst over kwaliteitskader en voor invullen zelfscan ([zie bijlage 1](#))

FASE 03 ANALYSE EN PRESENTATIE VAN DE RESULTATEN

Context

Het analyseren en presenteren van de resultaten van de zelfscan vormt een noodzakelijke stap om van de zelfscan naar de opvolging van de resultaten uit de zelfscan te komen. In deze stap vorm je een beeld van de succesfactoren en verbeterpunten. Vervolgens kun je je verbeterplan(nen) daarop baseren voor de volgende stap.

Als de zelfscan is uitgevoerd met gebruik van het digitale format in Excel, biedt het derde tabblad van het Excelbestand een eerste overzicht van de resultaten. Heb je wel de vragen van de zelfscan nauwkeurig gevolgd, maar staan de antwoorden elders, dan kun je ze alsnog in het bestand invoeren. Zo kun je de figuren die een overzicht van de resultaten bieden gebruiken voor rapportage en presentatie.

Bij analyse, rapportage en presentatie kun je er voor kiezen om dit voor de hele regio als geheel te doen, of per gemeente. Beide kan ook wenselijk zijn: een beeld per gemeente, waar je vervolgens voor de regio als geheel de belangrijkste bevindingen uit filtert. Op die manier krijgt elke gemeente zelf inzicht in de actuele stand van zaken in de eigen gemeente, maar heb je ook een basis voor het gesprek op regionaal niveau over op welke punten regionale samenwerking voor verbetering wenselijk en mogelijk is.

Het kan gevoelig liggen om resultaten van één gemeente zichtbaar te maken voor alle gemeenten in de hele regio. Daarom kun je ervoor kiezen alleen een regionale rapportage te gebruiken voor het verdere proces. Wel is het handig om ook dan zelf over de onderliggende gemeentelijke rapportages te beschikken, als basis voor het gesprek met individuele gemeenten. Een andere mogelijkheid is om de resultaten te presenteren in de vorm van: 'x van y gemeenten scoren ...'. Dan worden gemeenten niet bij naam genoemd, maar heb je wel een vrij nauwkeurig beeld hoe de regio er voor staat.

Stappen

De stappen in deze fase zijn:

- 1 Analyseren van de resultaten
- 2 Toegankelijk maken van de resultaten via (een vorm van) rapportage
- 3 Presentatie en bespreken resultaat
- 4 Maken van afspraken over het vervolg

Analyseren van de resultaten

Bundel de resultaten van de zelfscan uit de verschillende gemeenten (als individueel per gemeente is ingevuld) per kwaliteitsstandaard. Gebruik de gegeven toelichtingen op de antwoorden om de uitkomsten vervolgens te duiden. Daarbij plaats je ze in de context van de gemeente/regio. Het is goed om waar mogelijk verklaringen op te nemen voor aangetroffen succesfactoren en verbeterpunten; die helpen om de vervolgacties scherp te krijgen.

Toegankelijk maken van de resultaten

Het schema op werkblad 3 van de Excelversie van de zelfscan biedt een eerste beeld van de resultaten in een aantal figuren. Zonder toelichting zijn die figuren echter niet goed bruikbaar. Het is daarom handig om een beknopte rapportage of factsheet te maken met deze figuren als uitgangspunt en daaronder de toelichtingen uit de zelfscan en de duiding uit stap 1 van deze fase. Dit dient dan als basis voor het gesprek in de volgende stap.

Door een aparte versie te maken van het Excelformat waarin je het gemiddelde van de gemeenten in de regio invult, krijg je in dat format een regionaal spinnenweb als uitkomst en daarmee een visualisatie van het beeld van de hele regio. Dat kun je gebruiken om te kijken waar je als regio als geheel staat. Een andere manier om tot een gesprek te komen is door per gemeente en voor de regio als geheel de belangrijkste krachten en aandachtspunten te benoemen en die vervolgens te prioriteren.

Presentatie en bespreken resultaat

De echte duiding van de resultaten van de zelfscan vindt plaats in gesprek met de betrokken gemeenten, Veilig Thuis, Gecertificeerde Instellingen en eventueel andere relevante partijen zoals expertiseteams, SAVE-teams of het Zorg- en Veiligheidshuis, als daar direct door het lokaal veld mee samengewerkt wordt. Bespreekpunten zijn in ieder geval:

- Herkenning van de uitkomsten;
- Mogelijke verklaringen voor de uitkomsten;
- Identificeren en succesfactoren en verbeterpunten;
- Benoemen van (aanvullend) te betrekken partijen.

Het resultaat wordt op twee niveaus besproken: het ambtelijk/beleidsmatige niveau, en het bestuurlijk niveau.

Als je de resultaten gaat bespreken is het handig om een onderscheid te maken tussen het doorlopen proces en wat het inhoudelijk heeft opgeleverd. Voor het evalueren van het doorlopen proces kun je het hieronder genoemde Rad van Fortuin gebruiken.

Benodigde informatie

- De uitkomsten van de zelfscan
- De context in de regio en de gemeenten die daar onderdeel van uitmaken (zoals opdracht aan en organisatie van het lokaal veld, samenwerking lokaal veld-VT).

Betrekken van partners

Te betrekken partijen in deze fase zijn dezelfde partijen die betrokken waren bij het invullen van de zelfscan op ambtelijk/beleidsmatig en bestuurlijk niveau.

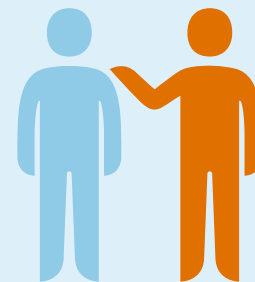
Beslismomenten

Gedurende deze fase moeten beslissingen genomen worden over:

- Manier van rapportage:
 - hoe uitgebreid?
 - Op welk niveau?
 - Met de resultaten van individuele gemeenten die zichtbaar zijn voor iedereen of alleen voor henzelf?
- Moment en manier van presenteren en bespreken op de twee genoemde niveaus.
- Wat wordt lokaal, subregionaal en regionaal opgepakt en welke route wordt daarbij gevolgd (eerst een regionaal plan, dan een lokaal plan, of andersom of tegelijkertijd)?
- Het te volgen bestuurlijk traject voor het informeren van en voeren van het gesprek met bestuurders en nemen van beslissingen over het vervolgproces.

Tools

- **Analysemodel** in het Excelformat van de zelfscan (tabblad 3)
- **Format** rapportage bevindingen zelfscan ([separaat te downloaden](#))
- **Rad van Fortuin**: hulpmiddel met vragen over de zelfscan ([zie bijlage 2](#))
- **Programma** follow-up bijeenkomst ([bijlage 3](#))

FASE 04 OPSTELLEN EN VASTSTELLEN VERBETERPLAN(NEN)

Context

De zelfscan en de analyse van de antwoorden laten zien wat er nog verbeterd kan worden. In deze stap verwerk je die inzichten in een verbeterplan waarin staat wat er wordt verbeterd, wie verantwoordelijk is voor de uitvoering van de verbeteringen en wanneer deze uiterlijk moeten hebben plaatsgevonden. Het is niet alleen de verantwoordelijkheid van het lokale wijkteam om een verbeterplan op te stellen, maar ook een verantwoordelijkheid van de gemeente zelf (vanwege haar opdrachtgevende rol). Via het verbeterplan kan de gemeente sturen op de totale aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Bij het opstellen van een verbeterplan kun je ervoor kiezen om een verbeterplan op te stellen dat gericht is op het verbeteren van alle punten die in de zelfscan naar voren zijn gekomen. Het voordeel hiervan is dat je als gemeente het overzicht behoudt op de totale opgave.

Ook kan er gekozen worden voor een verbeterplan dat specifiek ingaat op een onderdeel van het Kwaliteitskader. Zo kan er een verbeterplan worden opgesteld dat bijvoorbeeld ingaat op de visie en opdracht aan het lokale (wijk)team. Een ander voorbeeld is een verbeterplan opstellen dat gericht is op de deskundigheidsbevordering of het verbeteren van de samenwerking tussen de lokale (wijk)teams en Veilig Thuis. Een voordeel hiervan is dat het plan duidelijk uitgewerkt kan worden, maar het nadeel is dat er geen integrale sturing op alle verbeteringen kan plaatsvinden.

Naast een lokaal verbeterplan kan er gekozen worden voor een verbeterplan op regionaal niveau. Gelet op het feit dat diverse ketenpartners afhankelijk zijn van de kwaliteit van de lokale (wijk)teams is het van belang om op regionaal niveau met elkaar afspraken te maken wat er verbeterd wordt en op welke wijze.

Het advies is om bij het opstellen van de verbeterplan(nen) ook Veilig Thuis te betrekken. Veilig Thuis kan als samenwerkingspartner op onderdelen aangeven wat voor hen prioriteit heeft en waar zij in de samenwerking met de lokale wijkteams punten ter verbetering zien. Dit kan als aanvulling gebruikt worden op de resultaten van de zelfscan en de analyse daarvan.

Stappen

De stappen in deze fase zijn:

- 1 Vaststellen van het te doorlopen proces om te komen tot een verbeterplan
- 2 Opstellen van een verbeterplan
- 3 Bespreken van het verbeterplan
- 4 Vaststellen van het verbeterplan

Vaststellen van het te doorlopen proces om te komen tot een verbeterplan

Indien dit in een eerdere fase nog niet is bepaald, is de eerste stap te bepalen wie de opdrachtgever wordt en wie verantwoordelijk is voor het opstellen van het verbeterplan, wie bij het opstellen van het verbeterplan betrokken wordt, wat de looptijd is van het verbeterplan en welke stappen worden doorlopen om het verbeterplan uiteindelijk vast te stellen. Een valkuil is om het lokale wijkteam alleen verantwoordelijk te laten zijn voor het verbeterplan. Het is immers van belang dat er ook een heldere opdracht ligt bij de lokale wijkteams. Het verbeterplan is ook een instrument voor de gemeente om te sturen op de kwaliteit van het lokale wijkteam. Het advies is daarom ook om heldere afspraken te maken wie opdrachtgever is, wie het verbeterplan opstelt, en in samenwerking met wie.

Opstellen van een verbeterplan

Begin het verbeterplan met het schetsen van de context: wat is de aanleiding en het probleem dat dient te worden aangepakt? Zet vervolgens, aan de hand van de uitkomsten van de zelfscan en de analyse daarvan, de verbeterpunten op een rij en bepaal per verbeterpunt wat er moet gebeuren, door wie en wanneer. De componenten van het kwaliteitskader kunnen als leidraad worden gebruikt. Natuurlijk kunnen ook diverse thema's worden benoemd. Per thema kan worden aangegeven wat de verbeteringen zijn. Maak ook duidelijk wat de kosten zijn voor het uitvoeren van de verbeteringen. Indien er geen middelen direct voorhanden zijn, laat dan zien op welke wijze de gemeente en het lokale wijkteam gaan zoeken naar de financiële middelen. Neem in het verbeterplan ook het volgende op: de wijze waarop de voortgang zal worden gemonitord en waarin het verbeterplan zal worden geborgd.

Bespreken verbeterplan

Bespreek het verbeterplan op beleidsmatig niveau met collega's die vanuit hun rol betrokken zijn bij de lokale wijkteams. Stem met elkaar af wat prioriteit krijgt, ook in relatie tot andere opdrachten aan het lokale wijkteam. Zorg er daarnaast voor dat het verbeterplan op draagvlak van het lokale wijkteam zelf kan rekenen. Veilig Thuis en andere netwerkpartners kunnen ook nog input geven op het verbeterplan. Neem in de bespreking mee wat op lokaal niveau en wat op regionaal niveau dient te worden uitgevoerd. Alle input samen leidt tot een verbeterplan dat kan worden voorgelegd ter besluitvorming.

Vaststellen van het verbeterplan

Na het opstellen van het verbeterplan, kan dit worden vastgesteld. Het advies is om het verbeterplan zowel op uitvoerend als op bestuurlijk niveau vast te stellen. Dat houdt in dat het verbeterplan ook door het bestuur c.q. management van het lokale wijkteam c.q. de regio moet worden vastgesteld als door het management sociaal domein en de betrokken portefeuillehouder(s). De kans is groot dat het verbeterplan kosten met zich meebrengt. Dat vraagt om bestuurlijke besluitvorming. Het advies is ook om de raad/raden te informeren over het verbeterproces.

Betrekken van partners

De te betrekken partijen in deze fase zijn dezelfde als die betrokken waren bij het invullen van de zelfscan op ambtelijk/beleidsmatig en bestuurlijk niveau. Daarbij moet worden opgemerkt dat het ook aan te bevelen is om in deze fase Veilig Thuis en andere netwerkpartners te betrekken. Ook als zij in een eerdere fase niet betrokken waren, kunnen zij in deze fase de gemeente van input voorzien. Voor een aantal verbeterplannen zal de gemeente c.q. regio namelijk afhankelijk zijn van haar netwerkpartners.

Beslismomenten

- Wie is opdrachtgever van het verbeterplan?
- Wie stelt het verbeterplan op en wie betreft hij of zij daarbij?
- Komt er een verbeterplan dat zich richt op verbeteren van alle kwaliteitsstandaarden of een verbeterplan per onderdeel?
- Wat moet er gebeuren, door wie, wanneer en tegen welke kosten?
- Wat lokaal en wat regionaal?
- Aan wie wordt het verbeterplan gepresenteerd?
- Bestuurlijke vaststelling verbeterplan
- Afspraken over planning, uitvoering, monitoring en borging van verbeterplan(nen)
- Afspraken over wanneer de zelfscan herhaald wordt en wanneer aanpassing/vernieuwing van de verbeterplan(nen) noodzakelijk is
- Communicatie over het verbeterplan

Tools

Format voor het verbeterplan ([bijlage 5](#))

FASE 05 UITVOERING, MONITORING EN BORGING VERBETERPLAN(NEN) AAN DE HAND VAN PDCA-CYCLUS (PLAN DO CHECK ACT)

Context

Op het moment dat het verbeterplan bestuurlijk is vastgesteld en de uitvoering begint is het belangrijk om dit te monitoren en aan te passen waar nodig. Dit is de PDCA-cyclus ofwel Plan Do Check Act.

In de PDCA-cyclus staat Plan voor de analyse van de zelfscans en het opstellen van het verbeterplan. Do staat voor de uitvoering van de plannen. Check staat voor evaluatie/monitoring waarbij regelmatig wordt nagegaan of de uitvoering van de plannen goed verloopt en of bijstelling nodig is. Met Act worden de plannen vervolgens bijgesteld en daarna begint de cyclus opnieuw. Ook verdient het aanbeveling om de zelfscan regelmatig (bijvoorbeeld een keer in de twee jaar) te herhalen om te zien waar de gemeente/regio nu staat. In feite is herhaling van de zelfscan onderdeel van de PDCA-cyclus en kan deze worden gezien als Check en Act.

Stappen

- Uitvoering verbeterplan(nen) conform vastgestelde verbeterplan(nen).
- Monitoring en bijstelling verbeterplan(nen) (toepassen PDCA-cyclus) conform vooraf vastgestelde planning.
(Aanhaking bij bestaande ambtelijke en bestuurlijke gremia).
- Herhaling zelfscan en aanpassing/opstelling nieuwe verbeterplan(nen) conform vooraf vastgestelde planning.

Benodigde informatie

- Vastgestelde verbeterplan(nen)
- Achtergrondinformatie over PDCA-cyclus

Betrekken van partners

De PDCA-cyclus wordt doorlopen samen met de partners. Er kan voor gekozen worden de verschillende onderdelen van het verbeterplan op verschillende momenten te evalueren en bij te stellen. Dit kan bijvoorbeeld tijdens vaste overlegmomenten die er toch al zijn, zoals bijvoorbeeld een bestuurlijk overleg met daaraan voorafgaand een overleg op uitvoerend niveau. Als de zelfscan wordt herhaald, gebeurt dit natuurlijk in een aparte bijeenkomst en daar hoeven bestuurders ook niet bij te zijn.

Beslismomenten

Vooraf vastleggen met welke frequentie en op welke momenten de PDCA-cyclus wordt doorlopen.
Aanpassingen conform PDCA-cyclus.

Tools

Infographic over PDCA-cyclus.

Geweld hoort nergens thuis

Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

BIJLAGE 1

> [Download hier de versie die je kunt bewerken in Word](#)

Kwaliteitskader en Zelfscan

Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten

Startbijeenkomst

Naam regio/gemeente

Datum en tijdstip invullen en evt. tijdstip aanpassen

Online via: [link toevoegen]

09.00 – 09.30	Inloggen op Zoom/Teams/Webex (wat van toepassing is)
09.30 – 09.45	Welkom en korte toelichting op programma door [naam en functie invullen]
09.45 – 10.00	Introductie van het Kwaliteitskader en de zelfscan Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten door [naam en functie invullen]
10.00 – 10.15	Ruimte voor het stellen van vragen en discussie, gevolgd door korte toelichting op het werken met de zelfscan in kleine groepen
10.15 – 10.25	Korte pauze
10.25 – 11.00	Aan de slag met het invullen van de zelfscan: 1^e blok Werken in kleine groepen per gemeente (beleidsambtenaren en een vertegenwoordiging van hun lokale veld). Dit eerste blok richt zich op vragen over de gemeentelijke organisatie en alle professionals die in lokale (wijk)teams werken (vragen 1 t/m 14 van de zelfscan)
11.00 – 11.15	Eerste resultaten van de zelfscan: wat valt op, waar heb je nog vragen over? Plenaire terugkoppeling en discussie
11.15 – 11.25	Korte pauze
11.25 – 12.00	Aan de slag met het invullen van de zelfscan: 2^e blok Werken in kleine groepen per gemeente (beleidsambtenaren en een vertegenwoordiging van hun lokale veld). Dit tweede blok richt zich op vragen over professionals uit lokale (wijk)teams aan wie Veilig Thuis casuïstiek overdraagt (vragen 15 t/m 31 van de zelfscan)
12.00 – 12.15	Eerste resultaten van de zelfscan: wat valt op, waar heb je nog vragen over? Plenaire terugkoppeling en discussie
12.15 – 12.30	Hoe gaan we verder? Afspraken over het vervolg en afsluiting van de bijeenkomst door [naam en functie invullen]

Geweld hoort nergens thuis

Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

BIJLAGE 2

> [Download hier de versie die je kunt bewerken in Word](#)

Vragen over de ervaringen van deelnemers bij het invullen van de zelfscan (willekeurige volgorde):

- 1 Met wie is de zelfscan ingevuld in jouw gemeente? (heb je deelnemers gemist?)
- 2 Waar ben je tevreden over wat betreft het proces van het invullen van de zelfscan in je gemeente?
- 3 Waar ben je nieuwsgierig naar over het verloop van het proces bij een van de andere gemeenten?
- 4 Is het gelukt om de zelfscan waarheidsgetrouw in te vullen?
- 5 Noem 1 ding wat je zou veranderen aan de opzet van de zelfscan als je deze een volgende keer weer moet invullen?
- 6 Wat zou je de volgende keer anders doen?
- 7 Wat vond je verrassend bij het proces van het invullen de zelfscan?
- 8 Zijn de resultaten (al) intern besproken en/of met portefeuillehouder(s) in jouw gemeente?

Uiteraard zijn er meer vragen te bedenken.

Suggestie gebruik interactieve tool voor digitale bijeenkomsten

<https://wordwall.net/>

Hier kun je verschillende formats vinden, zoals het Random Wheel (zie voorbeeld) maar er zijn meer mogelijkheden (quiz bv.) om de procesvragen met elkaar te beantwoorden. Deze tool is gratis.

Geweld hoort nergens thuis

Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

BIJLAGE 3

> [Download hier de versie die je kunt bewerken in Word](#)

Kwaliteitskader en Zelfscan

Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten

Follow-up bijeenkomst

Naam regio/gemeente

Datum invullen 09.30 – 12.15 evt. aanpassen

Online via: [link toevoegen]

09.00 – 09.30	Inloggen op Zoom/Teams/Webex (wat van toepassing is)
09.30 – 09.45	Welkom en korte terugblik op invullen van de zelfscan Door <i>[naam en functie invullen]</i>
09.45 – 10.15	Belangrijkste uitkomsten zelfscan Kwaliteitskader: welke thema's springen eruit? Inclusief mogelijkheid voor het stellen van vragen en toelichting op de thema's waar we in de break-out groups mee aan de slag gaan. Door <i>[naam en functie invullen]</i>
10.15 – 10.45	Aan de slag met de thema's Werken in break-out groups (gemengde samenstelling, dus niet per gemeente) aan de hand van de volgende vragen: • Hoe kunnen we dit thema oppakken? Waar liggen de grootste knelpunten, waar de kansen, is er een quick win waar we al snel mee aan de slag kunnen gaan? • Willen we dit thema regionaal of lokaal oppakken? • Zijn er kosten aan verbonden?
10.45 – 11.00	Plenaire terugkoppeling van de thema's
11.00 – 11.15	Korte pauze
11.15 – 11.30	Hoe kom je van de zelfscan naar een plan van aanpak? • Inhoud: welke thema's/verbeterpunten, wat moet er gebeuren, wanneer zijn we tevreden, wie gaat het doen, zijn er kosten aan verbonden? Toelichting aan de hand van format voor plan van aanpak. • Proces: prioriteiten, planning, uitvoering, monitoring, lokaal en/of regionaal? • Bestuurlijk: besluitvorming, budgetten en monitoring Door <i>[naam en functie invullen]</i> in nauwe samenhang met de groep.
11.30 – 12.00	Van zelfscan naar lokaal plan van aanpak Werken in break-out groups per gemeente aan de hand van de volgende vragen: • Wat zijn voor onze gemeente de belangrijkste punten om op te pakken? • Prioritering: welke punten pakken we als eerste op? • Hoe gaan we deze punten oppakken, op welke termijn willen we dit doen en wie hebben we daarvoor nodig? • Hebben we in onze gemeente aanvullend budget nodig op bepaalde punten en zo ja, hoe pakken we dit op? • Hoe steken we het in onze gemeente bestuurlijk in?
12.00 – 12.15	Hoe gaan we verder? Afspraken over het vervolg en afsluiting van de bijeenkomst door <i>[naam en functie invullen]</i>

Geweld hoort nergens thuis

Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

BIJLAGE 4

> [Download hier de versie die je kunt bewerken in Powerpoint](#)

Geweld hoort nergens thuis

Kwaliteitskader
Werken aan veiligheid
voor lokale (wijk)teams
en gemeenten

Resultaten Zelfscan

Geweld hoort nergens thuis

Kwaliteitskader
Werken aan veiligheid
voor lokale (wijk)teams
en gemeenten

Fase 1: Voorbereiding en oriëntatie
Kwaliteitskader

Regio
Datum

Geweld hoort nergens thuis

Kwaliteitskader
Werken aan veiligheid
voor lokale (wijk)teams
en gemeenten

Fase 2: Uitvoering Zelfscan
Kwaliteitskader

Regio
Datum

Geweld hoort nergens thuis

Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

BIJLAGE 5

> [Download hier de versie die je kunt bewerken in Word](#)

Kwaliteitskader en Zelfscan

Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten

[Evt. titel van plan van aanpak]

Plan van Aanpak [20.. – 20..]

Inleiding

Hierin terugblik op hoe het plan van aanpak tot stand is gekomen, zoals bijvoorbeeld het invullen van de zelfscan, analyse en aanzet tot plan van aanpak.

Dit plan van aanpak is gebaseerd op het Kwaliteitskader “Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten”. Aan het plan van aanpak liggen één of meerdere zelfscans ten grondslag. Het plan van aanpak kan zowel lokaal als regionaal worden opgesteld, of beide, al naar gelang behoefte. Daarnaast kunnen ook andere lokale ontwikkelingen hierin meegenomen worden om zodoende een compleet beeld te krijgen van de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling. Dat geldt ook voor regionale uitgangspunten zoals bijvoorbeeld de regiovisie.

Context

- Regiovisie, regionale uitgangspunten, etc.
- Lokale uitgangspunten, ontwikkelingen en afspraken
- Belangrijke punten uit Zelfscan Regiobreed

Samenvatting belangrijkste uitkomsten en suggesties voor verbetermaatregelen

Belangrijkste uitkomsten/suggesties voor verbetermaatregelen als resultaat van de zelfscan.

Plan van Aanpak [20.. – 20..]

Toelichting op hoe het plan van aanpak wordt opgepakt. Bijvoorbeeld: Het plan van aanpak is nadrukkelijk een werkdocument dat in de tijd en bij voortschrijdend inzicht waar nodig wordt aangepast, uiteraard in nauwe afstemming met de betrokkenen. Daarnaast wordt de voortgang binnen het plan van aanpak regelmatig gemonitord.

Plan van Aanpak [20.. – 20..]

Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams

Kwaliteitsstandaarden 1 en 2: Gemeentelijke regie

1. Integrale gemeentelijke visie op de inrichting van de lokale infrastructuur.
2. Opdracht aan de lokale (wijk)teams m.b.t. de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

[illegible]

Kwaliteitsstandaarden 3 en 6: Vereisten voor alle lokale professionals

- 3 Lokale professionals kunnen werken met de meldcode, zijn in staat om geweld te signaleren en het bespreekbaar te maken, hebben kennis van huiselijk geweld en kindermishandeling, incl. specifieke geweldsvormen, hebben toegang tot aandachtsfunctionarissen en zijn in staat om systeemgericht te werken.
- 6 De lokale infrastructuur werkt conform het gedachtengoed van 1Gezin1Plan1Regisseur, op basis van een gedeelde visie op veiligheid, met één instrument voor veiligheidsbeoordeling, is in staat om casusregie te voeren en werkt traumasensitief.

[illegible]

Kwaliteitsstandaarden 4, 5, 7, 8: Vereisten voor lokale professionals aan wie Veilig Thuis casuïstiek overdraagt

- 4 Zicht op veiligheid: lokale professionals aan wie Veilig Thuis casuïstiek overdraagt hebben een actueel beeld van de veiligheid van alle leden in het gezin en onderhouden hiertoe contact met de gezinsleden en andere betrokkenen.
- 5 Lokale teams beschikken over voldoende capaciteit om zicht op veiligheid te houden in gezinnen die door Veilig Thuis worden overgedragen.
- 7 Verdiepte basiskennis en contacten: lokale professionals aan wie VT overdraagt hebben verdiepte basiskennis inzake geweldsdynamiek en risicofactoren; problematiek en risicofactoren die met huiselijk geweld en kindermishandeling samenhangen ('aanpalende problematiek'); familie- en jeugdrecht. Ook hebben deze professionals de mogelijkheid om GGZ-professionals te consulteren en inzicht in de samenwerking met Veilig Thuis.
- 8 Lokale professionals aan wie Veilig Thuis casuïstiek overdraagt zijn in staat om een veiligheidsbeoordeling te maken en daaraan gekoppeld een veiligheids-, hulpverlenings- en herstelplan op te stellen en uit te voeren. Zij werken outreachend, zetten tijdig systeemgerichte hulpverlening in, zijn in staat om (casus)regie te voeren en betrekken hierbij de sociale steunstructuur van een gezin.

[illegible]

Kwaliteitsstandaard 9: Beschikbaarheid gespecialiseerd hulpaanbod

- 9 Er is binnen de gemeente en/of (boven)regionaal voldoende (variatie in) gespecialiseerd hulpaanbod beschikbaar, zowel voor slachtoffers, plegers als kinderen, gericht op het onmiddellijk stoppen van geweld, wegnemen van risicofactoren en herstel van de gevolgen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

[illegible]

Kwaliteitsstandaard 10: Samenwerking met Veilig Thuis

- 10 Er zijn samenwerkingsafspraken tussen het lokale veld en Veilig Thuis, in ieder geval over het informeren van direct betrokkenen, rolverdeling, overdracht, wat te doen bij nieuwe zorgen, inzet van erkende methoden en instrumenten, wat te doen als medewerkers van Veilig thuis en de lokale infrastructuur het niet eens worden en hoe casuïstiek met elkaar wordt geëvalueerd.

[illegible]

BIJLAGE 6

> [Download hier de versie die je kunt bewerken in Word](#)

Kwaliteitskader ‘Werken aan veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten’

Eenduidige invulling van een aantal kernbegrippen

Oktober 2021

Inleiding

Dit is een document van het *Expertteam Implementatie Kwaliteitskader*. Het expertteam bestaat uit Trijntje Kootstra, Katrien de Vaan, Els Van der Weele, Caroline Mobach en Marieke Blanken. Zij ondersteunen in 2021 regio's bij de implementatie van bovengenoemd kwaliteitskader. Dat kader bevat een aantal begrippen die een centrale plaats innemen in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM). Een goede implementatie van het kwaliteitskader is gebaat bij een eenduidige invulling van deze begrippen door alle betrokken partijen. Gezien de vele betrokken partijen uit verschillende domeinen is dat niet vanzelfsprekend.

Dit document is niet bedoeld als absolute waarheid. Het is bedoeld als handreiking om het gesprek tussen bij de aanpak van HGKM betrokken partijen te ondersteunen. Door met elkaar in gesprek te gaan over wat precies moet worden verstaan onder regie, systeemgericht werken en zicht op veiligheid, definiëren betrokken partijen met elkaar de basis voor de aanpak van HGKM op lokaal niveau. Die definities kunnen vervolgens richting geven aan de ontwikkeling van die aanpak.

Deze uitwerking is gebaseerd op actuele kennis over wat nodig is voor een effectieve aanpak van HGKM. Hieronder is een overzicht opgenomen van de belangrijkste schriftelijke bronnen die zijn gebruikt. Daarnaast hebben de leden van het expertteam uiteraard ook gebruik gemaakt van hun ervaring en expertise.

Bronnen:

- De visie [Eerst samenwerken voor veiligheid, dan samenwerken voor risicogestuurde zorg](#) (Linda Vogtländer & Sander van Arum, 2016).
- Onderzoek van het Toezicht Sociaal Domein naar de aanpak van HGKM in het lokaal veld na overdracht door Veilig Thuis ('[Lokaal Netwerk na Veilig Thuis](#)').
- De uitwerking van [het begrip 'regie'](#) door het Toezicht Sociaal Domein.
- Het onderzoek [Kwestie van lange adem. Kan huiselijk geweld echt stoppen?](#) van het Verwey-Jonker Instituut (2020).

Regie

Regie in casuïstiek HGKM is regie op de casus én regie op het proces. Juist bij kwetsbare (gezins¹)situaties is regie van groot belang, omdat hier veel verschillende problematiek speelt op meerdere leefgebieden en het geweld vaak langdurig aanwezig en heftig van aard is. Bij voorkeur worden casusregie en procesregie niet uit elkaar gehaald maar voert één regisseur beide vormen van regie uit. Casusregie richt zich vooral op het gezin zelf en de inhoud van de hulpverlening en procesregie richt zich op de verschillende netwerkpartners die bij het gezin betrokken zijn en hun onderlinge afstemming. Alleen wanneer de regisseur er met betrokken netwerkpartners echt niet uitkomt en het nodig is om een doorbraak te organiseren, kan het wenselijk zijn om een iemand te betrekken die de regie over het proces op zich neemt. Dit zou een uitzonderlijke situatie moeten zijn.

Regie op de casus:
Contact leggen en motivatie voor hulp op een manier die passend is bij de betrokkenen. Motivatie voor hulp moet blijvend worden uitgevraagd en gemonitord.
Centraal contactpersoon zijn voor betrokkenen, inclusief grenzen stellen en ingrijpen, maar ook steunend zijn voor alle betrokkenen. Werkt altijd samen vanuit partnerschap met de betrokkenen.
Systeemgericht in kaart brengen van problematiek, maken van een risico-inschatting, inschatten zelfredzaamheid en dat met onderliggende oorzaken samenbrengen in een integrale probleemanalyse.
Het overbruggen van de scheiding tussen zorg & veiligheid, tussen het perspectief op jeugd en het perspectief op volwassenen, en tussen vrijwillig en verplicht kader.
Coördinatie op gefaseerde samenwerking aan veilig: totstandkoming en uitvoering veiligheidsplan, hulpverleningsplan en herstelplan waarbij het plan bekend is bij en ondersteund wordt door de cliënten. Vertalen naar één simpel plan voor het gezin ('op de koelkast').
Toe leiden van betrokkenen naar de vormen van ondersteuning, hulp en behandeling die in het veiligheidsplan, hulpverleningsplan en/of herstelplan zijn vastgelegd. Periodiek met de betrokkenen evalueren van de kwaliteit en het effect van de ondersteuning, hulp en behandeling. De veiligheid bewaken door zicht te houden op veiligheid. Ingrijpen waar nodig en eventueel terugkoppelen aan Veilig Thuis.
Hiertoe samenwerken met zowel de betrokkenen als het (professionele en informele) netwerk daaromheen en eventueel ervaringsdeskundigen. De regisseur werkt reflectief, overlegt met collega's en herkent de grenzen van het eigen specialisme.

Integraal onderdeel daarvan: regie op het proces
Op elkaar afstemmen van alle verschillende interventies die worden uitgevoerd door betrokken netwerkpartners om het geweld te stoppen, het risico op geweld te verminderen en/of het herstel te bevorderen. Het gaat hierbij om interventies die zowel vrijwillig zijn afgesproken (hulpaanbod) als gedwongen kunnen zijn opgelegd door de rechter, de officier van justitie of de burgemeester.
Zorgdragen dat professionals hun aanpak en interventies op elkaar afstemmen.
Afspreken van navolgbare processtappen en proactieve scenario's: met betrokkenen en met netwerkpartners. Deze worden vastgelegd in het veiligheids-, hulpverlenings- en herstelplan.
Opschalen/escaleren/doorbraak realiseren als het vastloopt.
Monitoren van het verloop van interventies en de samenwerking op vooraf afgesproken resultaten.
De basis ligt in het samen met cliënten en uitvoerend professionals opgestelde veiligheids-, hulpverlenings- en herstelplan. Dat biedt de kaders die de regisseur bewaakt. Deze worden gedurende het proces aangepast en bijgesteld waar nodig.

¹ Daar waar we gezinnen schrijven, bedoelen we alle personen die met elkaar een verband hebben.

Randvoorwaarden voor regie

- Bestuurlijk commitment van alle gemeenten en alle betrokken netwerkpartners over de invulling van regie. Gebaseerd op een gezamenlijk doel voor de aanpak van HGKM dat de positionering van de regisseur als centrale persoon in de hulpverlening in een casus faciliteert; en dat leidt tot bereidheid bij partners om samen te werken met de regisseur, los van formeel mandaat en zeggenschap.
- Een competentieprofiel (regie voeren vereist specifieke kennis en competenties, niet alleen op regievoering maar ook op veiligheid).
- Voldoende tijd voor de regisseur.
- Continuïteit: een regisseur is langdurig betrokken (zo lang de casus daar om vraagt) en regie is niet persoonsafhankelijk (een gelijke invulling van regie binnen het lokaal veld en in de regio draagt daaraan bij).
- Duidelijkheid over in welk soort casuïstiek regie noodzakelijk is en wie deze rol vervult.
- Samenwerkingsafspraken, inclusief afspraken over informatie-uitwisseling.
- Mandaat om snel en rechtstreeks.

Systeemgericht werken

Systeemgericht werken vereist:
De aanpak is gericht op alle leden van het (gezins)systeem. Dat hoeft niet zozeer in aanwezigheid van alle leden (bijvoorbeeld als iemand niet mee werkt), maar wel met inachtneming van alle leden (oog hebben voor iedereen).
LET OP: soms vormt de aard van het geweld een contra-indicatie voor een gezamenlijk traject (intiem terrorisme bijvoorbeeld); systeemgericht werken blijft ook dan onontbeerlijk, maar zonder direct contact tussen de direct-betrokkenen.
De aanpak is gendersensitief en traumasensitief en gericht op de verandering van de interactie (relatiedynamiek en onderliggende patronen) en wederkerigheid tussen de betrokken personen en op de wisselwerking tussen beïnvloedbare individuele factoren en omgevingsfactoren.
Bij het opstellen van het veiligheidsplan, hulpverleningsplan en herstelplan wordt bij ieder doel de vraag gesteld welk effect het behalen daarvan zal sorteren op de mate van veiligheid binnen het systeem/de gezinsrelaties (3 soorten resultaten passend bij de 3 fasen).
Hulpvragen en daar aan gekoppelde trajecten worden met elkaar verbonden en op elkaar afgestemd vanaf de analysefase tot en met de nazorg.

Randvoorwaarden voor systeemgericht werken

- Een gezamenlijk en gedragen veiligheidsplan, hulpverleningsplan en herstelplan (en dus: eenzelfde format daarvoor bij alle betrokken hulpverleners).
- Een gedeelde focus bij alle uitvoerend professionals op het hele gezin en de omgeving eromheen (het systeem en dus niet primair jeugd of volwassenen, primair vrijwillig of gedwongen kader). Deze gedeelde focus is ongeacht de eigen (wettelijke) taak en uit zich in gelijktijdig samen aan de casus werken en gezamenlijk leren. Partijen die als primaire taak de focus op één lid van het systeem hebben (zoals reclassering, GGZ, jeugdbescherming) krijgen en nemen een rol als onderdeel van het gehele plan. De regisseur ziet daarop toe.
- Maatwerk is gewenst in systeemgericht werken. Niet in alle situaties is een systeemaanpak zinvol, in de zin dat de gezinsleden tegelijkertijd hulp krijgen en waar alle gezinsleden tegelijk bij betrokken zijn. Als één van de gezinsleden niet is gemotiveerd, kan dit ertoe leiden dat de andere gezinsleden niet de hulp krijgen die nodig is.
- Informatie-uitwisseling is cruciaal en vindt bij voorkeur plaats met toestemming van de direct-betrokkenen. Het verwerven van die toestemming is onderdeel van het proces van het motiveren van cliënten voor hulp. Werken cliënten niet mee aan informatie-uitwisseling dan wordt ten minste de informatie gedeeld die gedeeld mag worden wanneer sprake is van onveiligheid.
- Eén centrale regisseur die gedurende het gehele traject van probleemanalyse tot en met nazorg betrokken is (zie definitie regie) en duidelijke afspraken over wie deze regierol vervult.
- Om hulp goed (en verschillende trajecten gelijktijdig) op elkaar te kunnen laten aansluiten is het nodig om snel de juiste hulp in te kunnen zetten, zonder wachttijden.

Zicht op veiligheid in HGKM-casuïstiek

Veiligheid volgens Vogtländer & Van Arum (naar Turnell): De aanwezigheid van krachten die hebben laten zien voldoende en gedurende langere tijd te beschermen tegen het gevaar. Het gevaar bestaat uit de feitelijke onveilige gebeurtenissen die zich hebben voorgedaan en waarover zorg is dat ze zich herhalen.

- *Directe veiligheid: veiligheid op de korte termijn; geweld stoppen en slachtoffers beschermen.*
- *Stabiele veiligheid: veiligheid op de lange termijn; als betrokken partijen met elkaar, met tussenpozen, meerdere malen oordelen dat de veiligheid in het systeem goed genoeg is.*

Zicht op veiligheid:

Veiligheidsbeoordeling: Samen met alle direct betrokkenen (apart dan wel gezamenlijk, afhankelijk van de aard van de situatie) bepalen hoe veilig de situatie is. Het bekijken van de feitelijke actuele situatie is daarbij het uitgangspunt. Veiligheidsbeoordeling vindt niet één keer plaats, maar wordt periodiek herhaald en heeft een plek in elke fase van de gefaseerde samenwerking aan veiligheid.

Naast aandacht voor fysieke veiligheid is er ook aandacht voor emotionele veiligheid. Er wordt hierbij gekeken naar het hele systeem, jeugd & volwassenen.

Risico-inschatting: Naast de feitelijke situatie is het ook nodig om samen met de betrokkenen te bepalen wat de risico's zijn voor het geweld. Dat vraagt ook om een volledig beeld van de problematiek en de daarbij horende patronen binnen het systeem en welke hulpvraag daaruit voortvloeit. Een risico-inschatting met betrokkenen samen wordt periodiek herhaald. Ook hierbij wordt gekeken naar het gehele systeem, jeugd & volwassenen.

Veiligheidsplan: er is door betrokken partijen gezamenlijk, en samen met cliënten en hun sociaal netwerk, een veiligheidsplan² opgesteld dat voor cliënten duidelijk en haalbaar is (het 'goed genoeg' uit de definitie hierboven is daar concreet in gemaakt). Hierin is met duidelijke afspraken vastgelegd wie waarvoor verantwoordelijk is en wanneer aan wie gerapporteerd wordt. Alle betrokken partijen onderschrijven het plan en de casusregisseur bewaakt de uitvoering. In dit plan staan ook de afspraken met professionals en/of het sociale netwerk wanneer de periodieke veiligheidsbeoordeling samen met betrokkenen plaatsvindt en wat professionals en/of het sociale netwerk moeten doen wanneer er signalen zijn wanneer betrokkenen zich niet aan de afspraken houden. De doelen in het veiligheidsplan zijn geprioriteerd.

Zorg & ondersteuning: tijdens de evaluatie van de zorg en ondersteuning wordt op een gestandaardiseerde wijze samen met betrokkenen vastgesteld of de veiligheidsrisico's verminderd of beperkt zijn en of er sprake is van directe veiligheid. Daarbij wordt input van andere professionals en het netwerk afgewogen en proactief verzameld.

Passende maatregelen: de professional bewaakt of de directe veiligheid en de afgesproken doelen worden gerealiseerd, zodat de risico's op geweld daadwerkelijk afnemen. Bij het doel dat niet is gerealiseerd, of wanneer daar onvoldoende zicht op is, worden passende maatregelen genomen. Passende maatregelen zijn die maatregelen die aansluiten bij de actuele behoeften en situatie op basis van de probleemanalyse en het daaruit opgestelde plan om directe veiligheid te realiseren en de risico's te verminderen.³ Bij situaties van zorgmijding of afhaken van het hulpverleningsproces wordt door de professional afgewogen welke maatregelen ingezet moeten worden om de veiligheid te kunnen waarborgen, waar nodig via escalatie.

Monitoren van veiligheid: gedurende een periode van gemiddeld 1,5 jaar wordt doorlopend toezicht gehouden op de directe veiligheid, en later stabiele veiligheid van alle directbetrokkenen en op de stappen die zijn gezet voor herstel van de opgelopen schade als gevolg van het HGKM. Dit is een wettelijke taak van Veilig Thuis. Veilig Thuis maakt hierover afspraken met de direct betrokkenen en overdrachtspartij hoe vaak, met wie en op welke wijze er contact wordt gelegd.⁴

Randvoorwaarden voor zicht op veiligheid

- Eenzelfde, systeemgericht begrip van het concept 'veiligheid' in relatie tot HGKM (zie boven).
- Een eenduidig instrumentarium voor het meten van veiligheid in systemen waarin sprake is van HGKM, gebaseerd op een begrip van wat de op dit moment gehanteerde instrumenten meten.

² Een beschrijving van de wijze waarop gewerkt wordt aan de veiligheidsvoorwaarden en aan herstel van directe en stabiele veiligheid (definitie uit Handelingsprotocol Veilig Thuis).

³ Toezicht op passende jeugdhulp | Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd ([igj.nl](https://www.igj.nl))

⁴ Zie https://vng.nl/files/vng/publicaties/2019/veiligthuis-interactief-protocol_v3.pdf pagina 50

Expertgroep Kwaliteitskader:

Marieke Blanken, Trijntje Kootstra, Caroline Mobach, Katrien de Vaan en Els van der Weele

- Informatie-uitwisseling (vanuit het landelijk programmteam Geweld Hoort Nergens Thuis wordt momenteel een Data Privacy Impact Analyse (DPIA) ontwikkeld waarbij de risico's op het uitwisselen van informatie in beeld zijn gebracht en hoe deze te beheersen).
- Een systeemgerichte aanpak waarbij betrokken partijen gezamenlijk bepalen wat de risico's zijn en werken aan hetzelfde doel en plan en een casusregisseur die de veiligheid bewaakt (zie definitie regie).
- Actieve screening op veiligheid als onderdeel van nazorg na afronding van hulp in goede samenwerking tussen Veilig Thuis en lokaal veld als de stabiele veiligheid nog niet is bereikt.
- Een werkwijze voor het in onderling overleg bepalen van wat 'goed genoeg' is vanuit zowel het perspectief van jeugd als van volwassenen.

Nationaal Programma 'Geweld hoort nergens thuis'

Bezoekadres Parnassusplein 5, 2511 VX Den Haag

Postadres Postbus 20350, 2500 EJ Den Haag

www.vng.nl/geweldnergensthuis

info@geweldnergensthuis.nl

Dit is een uitgave van

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Ministerie van Justitie en Veiligheid

November 2021